

A Kis-Sváb-hegy természetvédelmi terület

Gaál József út - Álom utca - Pethényi út által határolt terület

Védetté nyilvánítás éve: 1991
Státusa: Fővárosi védelem alatt áll
Területe: 11,75 ha
Látogathatósága: Szabadon látogatható

A terület rövid bemutatása

A régebben Martinovics-hegyként is ismert terület törvényes oltalmát egyrészt szigetszerű kiemelkedése miatt, másrészt a rajta található, kisebb-nagyobb mértékben károsodott, természetközeli növényzetnek köszönheti. A terület markánsan emelkedik a Városmajor fölé, a pesti oldalról szinte mindenhonnan látható.

A védetté nyilvánítás oka

A védett terület zárvány jellege miatt kiemelten fontos a Kis-sváb-hegy megőrzése, mind a védett növényfajok, mind a tájkép védelme érdekében. Geológiai értékei közé tartoznak a felhagyott bányafalakban fellelhető különböző ősmaradványok. Tetejéről csodálatos kilátás nyílik a Budai-hegység számos pontjára és Pestet is majdnem teljes egészében szemügyre vehetjük innen.

A természeti emlék megközelíthetősége

A Kis-Svábhegy teteje a Szél Kálmán tér felől induló 90, 90A jelzésű busszal érhető el, a Pethényi út megállónál leszállva. 5 perces sétával elérhetjük a bánya feletti hegycsúcsot a játszótér melletti ösvényen felgyalogolva. Az utat lezáró házak előtt balra keskeny lépcső vezet a régi, már lezárt bányaudvarhoz.

A Kis-Sváb-hegy növényvilága

Északról felhagyott kőfejtőt rejt a meredek hegyoldal, amelyet mára részben meghódított az erdő. Ezeken a meredek, omladékos oldalakon maradt meg legjobban az eredeti - és természetvédelmi szempontból legértékesebb - növénytársulás, a karsztbokorerdő. Ezenfelül a területen sok helyen találunk természetes növénytársulásokat, mint például cserszömörccés mészkedvelő tölgyest, lejtősztyeppet, de ezek összterülete is elenyésző a teljes területhez viszonyítva.

A hegy nagyobb részén a környező kertekből származó növények felhígították az eredeti növényzetet, és kiszorították annak érzékenyebb fajait. Aki ma sétál itt, *galagonyákat*, *köriseket*, *borbolyát*, *bodzát*, *juharokat* és *fenyőket* lát. A védett *tarka nőszirmra* (*Irís variegata*) vagy a *leánykökörcsinre* (*Pulsatilla grandis*) csak alapos kutatás után lehet rálelni. A *hegyi árvalányhaj* (*Stipa pennata*) is az egyre fogyó kis sziklagyep foltok növénye. A bokrok alatt azonban sok vadvirág nyílik. Az árnyékkedvelő *meténg* (*Vinca minor*) ötszirmú, kék virágokat bont. A napsütésben fehéren ragyognak a *csillaghúr* virágai, de a *pettyezett tüdőfű* (*Pulmonaria officinalis*) lilába hajló virágait is felfedezhetjük.

A Kis-Sváb-hegy állatvilága

A Kis Sváb-hegy izoláltságának és zavartságának köszönhetően a különösen ritka és érzékeny fajok már eltűntek a területről, de még így is találunk itt jó néhány védett állatfajt.

A terület madárvilága, izoláltsága ellenére is meglehetősen gazdag, az elmúlt évtizedekben megfigyelt madárfajok száma a hetvenet is meghaladja. Legjellegzetesebb képviselői - melyek fészkelnek is a területen - a varjúfélékhez tartozó *szejka*, a gyors röptű, rövid szárnyakkal és jellegzetes csíkos mellmintázattal rendelkező *karvaly*, valamint a különféle kistestű énekesmadarak.

A talajból kibukkanó sziklákon gyíkok sütkéreznek, *zöld*-, *fürge*-, *fali*- és *pannongyík*ot figyelhetünk meg a Kis Sváb-hegyen.

Se szeri, se száma a virágok körül zümmögő, vagy a talajon kutató rovaroknak. A leglátványosabbak a *fémeszöld rózsabogarak* és a nehéz repülőként zúgó *kék fadongók*

Rovarok közül meg kell említeni az *imádkozóasskát*, melyet a köznyelv ájtatos manóként ismer. A nappali lepkék közül többek között *kis apolló*-, *kardos*-, *fecskefarkú*-, *atalanta*-, *c-betűs*- és *farkasalma lepkét* is megfigyelhetünk a területen.

A területen megtalálható csigák közül a főcsigák családjába tartozó *éti csigával* találkozhatunk itt.

A védett emlősök közül pedig a *keleti sünt* figyelhetjük meg rendszeresen a területen.

A Kis-Sváb-hegy geológiája

Ha 40 millió évvel visszaforgathatnánk az idő kerekét, láthatnánk, hogy ezen a területen hatalmas trópusi tenger hullámozott. Ezt bizonyítják a kőzetekben látható köröm formájú egysejtűek, a nummulites-ek, népi nevén Szent László pénzek. Előkerültek már innen ősi óriás egysejtűek, de 1911-ben rákmaradványokra is ráakadtak.

A Kis Sváb-hegy fő tömegét harmadidőszaki (eocén) mészkő (nummulinás mészkő) alkotja, melyet főleg budai márga takar. Régen előszeretettel bányászták innen a mészkövet, melyet mi sem bizonyít jobban, mint az, hogy a hegy északi végében két bánya is található. Kis gondolná, hogy a kis-svábhegyi mészkőből épült fel egykor a budai Várhegy lábánál található Víziváros. A területen kisebb foltokban dolomitot és különböző márgatípusokat is fellelhetünk.

Budapest talán legszebb ásványai a Kis-Svábhegy (Martinovics-hegy) egykori kőfejtőjéből kerültek ki. Leghíresebbek talán a borsárga, mézsárga baritjai voltak. Sajnálatos, hogy a Kis-Svábhegyet természetvédelmi területnek

nyilvánították, a bányát és környékét viszont nem védték le, a bányaudvart nem tisztították ki, geológiai tanösvényt nem létesítettek.

A terület turista szemmel

A nagy beépítettség következtében a Kis Sváb-hegy egy igen sérülékeny, kis kiterjedésű terület, melynek nincs kapcsolata egyéb zöld területtel. Az úgynevezett zöldfolyosók hiánya sok élőlénynek megakadályozza a be- és kivándorlását a területről. A nagy izoláltság miatt bekövetkező érzékenység végett itt még szigorúbban be kell tartanunk a természetvédelmi területekre vonatkozó írott és íratlan szabályokat.

Bővebb információ a területről: www.mtvsh.hu/budapest_termeszeti_kincsei

Jó kirándulást kívánunk